

Õiguskantsler

Teie 02.07.2014 nr

Meie 22.07.2014 nr 6-4/140927/1403157

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Põhikooli lõpetanu sõidusoodustuse jätkmine enne uude kooli arvamist**

Lugupeetud

Pöördusite minu poole avaldusega, milles palusite kontrollida, kas Tallinn võib jätta üheksanda klassi lõpetanud lapse enne uude kooli arvamist võimaluseta sõita Tallinna ühissõidukites tasuta.

Teie avaldusest tulenevalt kontrollisin Tallinna Linnavolikogu 21.03.2013 määruse nr 21 „Tallinna ühistranspordis sõidu eest tasumise kord ja sõidupiletite hinnad“ sätete, millega on tasuta sõidu õigus antud kuni 19-aastastele õpilastele, vastavust seadustele.

Teatan Teile, et avaldusalustel asjaoludel **ei tuvastanud ma Tallinna Linnavolikogu 21.03.2013 määruse nr 21 „Tallinna ühistranspordis sõidu eest tasumise kord ja sõidupiletite hinnad“ sätete § 2 p 18 ja § 5 lg 1 p 16, millega on tasuta sõidu õigus antud kuni 19-aastastele õpilastele, vastuolu seadustega.**

Selgitan ja põhjendan Teile alljärgnevalt oma seisukohta.

Ühistranspordiga seonduvaid küsimusi reguleerib [ühistranspordiseadus](#) (edaspidi ÜTS). ÜTS § 5 lg 1 p-st 9 tuleneb, et omavalitsusorgan kehtestab oma haldusterritooriumil valla- või linnaliinide avaliku liiniveo sõidukilomeetri tariifid või sõidupiletihinnad. ÜTS § 29 lg 1 p 1 järgi antakse avalikul liiniveol maantee- ja veeliikluses ning raudteeliikluses linnasisesel või muul riigisisesel rongiliinil, kui sõitja sõidu lähte- ja sihtpunkt asuvad ühe linna piires, mh õpilasele sõidusoodustust kuni 50 protsenti pileti täishinnast. Iga-aastase sõidusoodustuse ulatuse määrab teeliikluses valla- või linnaliinile valla- ja linnavolikogu ning teatud tingimustel raudteeliikluses linnavolikogu. Valla- ja linnavolikogu võib ÜTS § 29 lg 3 järgi kehtestada lisaks ÜTS §-s 27 ning ÜTS § 29 lg-s 1 sätestatule avalikul liiniveol oma eelarvest sõidusoodustusi veel teatava kategooria sõitjatele, samuti suurendada sõidusoodustuse määra. Tallinna Linnavolikogu ongi viimast teinud. Nimelt on Tallinna Linnavolikogu oma 21.03.2013 määruse nr 21 [„Tallinna ühistranspordis sõidu eest tasumise kord ja sõidupiletite hinnad“](#) (edaspidi *Tallinna ühistranspordi määrus*) § 5 lg 1 p-s 16 sätestanud õpilastele kuni 50-protsendilise sõidusoodustuse asemel tasuta sõidu õiguse.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Tasuta sõidu õigus on Tallinna ühistranspordi määruse § 5 lg 1 p 16 järgi aga vaid õpilasel. Õpilane on Tallinna ühistranspordi määruse § 2 p 18 järgi isik, kes õpib statsionaarses õppes või muus õppevormis põhikoolis, gümnaasiumis või põhikooli baasil kutseõppeasutuses kuni 19-aastaseks saamiseni (kaasa arvatud). Et sõidusoodustust kasutada, peab õpilane elama rahvastikuregistri järgi Eesti Vabariigis ja tal peab ühissõidukis sõites olema

- 1) valideeritud isikustatud Ühiskaart koos Eesti Vabariigis väljastatud isikut tõendava dokumendiga või
- 2) valideeritud, Eesti Vabariigis väljastatud õpilaspilet, mis vastab RFID-tehnoloogiat toetavale standardile või
- 3) valideeritud isikustatud Ühiskaart koos Eesti Vabariigis väljastatud õpilaspiletiga või sellega võrdsustatud ISIC Scholari kaardiga,
- 4) valideeritud ISIC Scholari kaart.

Seega peab Tallinna ühistranspordi määruse § 5 lg 1 p-ga 16 antud tasuta sõidu õiguse kasutamiseks olema samaaegselt täidetud kolm tingimust: 1) inimesel peab olema õpilase staatus, 2) õpilase staatuse omajal peab olema dokument, millega õpilase staatust tõendada, ja 3) ta peab rahvastikuregistri järgi elama Eestis.

Järgnevalt käsitlen küsimust, kas Tallinna ühistranspordi määruses on kasutatud õpilase mõistet kooskõlas seadustega.

Ühistranspordiseadus ei sätesta õpilase mõistet. Seda teevad [põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) (edaspidi PGS) ja [kutseõppeasutuse seadus](#) (edaspidi KutÕS). Neist esimese järgi on õpilased need, kes on kooli sisse arvatud ja keda pole PGS § 28 sätestatud alustel koolist välja arvatud (PGS § 27 ja PGS § 28). PGS § 28 lg 1 p 10 alusel arvatakse õpilane koolist välja, kui ta on täitnud põhikooli või gümnaasiumi lõpetamise tingimused ja talle on väljastatud lõputunnistus.¹ Tavapärase on, et põhikoolist arvatakse isik välja õige varsti peale tunnistuse saamist või samal ajal (sõltub koolist), näiteks võib väljaarvamise käskkirjad vormistada aktuse kuupäevaga. Samuti, kuna PGS § 24 lg 1 järgi algab õppeaasta 1. septembril, pole ühelgi koolil põhjust lugeda õpilasi gümnaasiumi varem sissevõetuks.

KutÕS § 36 lg 2 järgi loetakse õpilasteks kutseõppe tasemeõppe õppekava järgi õppijaid. Kutseõppeasutusse vastuvõtmist reguleerib KutÕS § 25 lg 5 alusel antud haridus- ja teadusministri 28.08.2013 määrus nr 25 „[Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtu kord](#)“. Selle määruse § 5 lg 2 järgi kannab kooli direktor hiljemalt õppetöö alguseks õpilaskandidaadid käskkirjaga kooli õpilaste nimekirja ning korraldab õpilaste registreerimise Eesti Hariduse Infosüsteemis, lähtudes vastuvõtukomisjoni ettepanekust ja õpilaskandidaatide kinnitusest kooli õppima asuda.² Arvestades, et KutÕS § 27 lg 1 järgi algab õppeaasta 1. septembril ja lõpeb järgmise aasta 31. augustil, tähendab see, et kooli nimekirja võib õpilase arvata üldjuhul kõige hiljem 1. septembril.

¹ Vastavalt haridus- ja teadusministri 13.08.2010 määruse nr 42 „[Õpilaspileti väljaandmise kord ja õpilaspileti vorm](#)“ § 1 lg-le 1 annab õpilaspileti õpilasele välja kool pärast õpilase arvamist kooli õpilaste nimekirja ja § 5 lg 2 järgi on õpilane või piiratud teovõimega õpilase vanem kohustatud õpilaspileti koolile tagastama peale õpilase väljaarvamist kooli õpilaste nimekirjast. Seega enne kooli õpilaste nimekirja kandmist pole võimalik saada õppeasutuselt dokumenti, millega tõendada oma õpilase staatust.

² Nähtuvalt haridus- ja teadusministri 28.08.2013 määruse nr 26 „[Nõuded kutseõppeasutuse õpilaspiletile ja selle väljaandmise kord](#)“ § 1 lg-st 1 on kutseõppeasutuse õpilaspilet kutseõppe tasemeõppes õppiva õpilase õppimist tõendav dokument, mille annab välja kutseõppeasutus pärast õpilase kandmist kooli õpilaste nimekirja. Seega enne kooli õpilaste nimekirja kandmist pole võimalik saada õppeasutuselt dokumenti, millega tõendada oma õpilase staatust.

Eespool toodust selgub, et õpilased on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse järgi need, kes on seaduses sätestatud tingimustel kooli vastu võetud ning pole koolist välja arvatud. Kuna Tallinna ühistranspordi määrus ei kitsenda seadustega võrreldes õpilase mõistet ega erine muul moel seadustes sätestatust, on määruises sätestatud õpilase mõiste kooskõlas nii põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kui ka kutseõppeasutuse seadusega.

Kokkuvõttes leian, et Tallinna Linnavolikogu on avaldusaluses asjas käitunud kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse § 3 lg 1 lausega 1 ja § 154 lg-ga 1, mis sätestavad seaduslikkuse põhimõtte. Ka pole Tallinna Linnavolikogu minu hinnangul rikkunud avaldusaluses asjas mõnda muud põhiseaduse sätet. Seda öelnuna selgitan Teile veel, et kui lapse sõitude eest tasumine on Teile majanduslikult koormav, võiksite kaaluda abi saamiseks oma valla poole pöördumist.³

Täna Teid pöördumise eest. Loodan, et minu selgitustest oli Teile abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kärt Muller 693 8418
Kart.Muller@oiguskantsler.ee

³ Vt <http://rapla.kovtp.ee/sotsiaaltoetused>. Ühtlasi selgitan, et ma ei anna hinnangut, kas Teil on õigus saada toetust. Nähtuvalt viidatud määruisest on toetuse määramine kaalutusotsus, mida on pädev langetama vald.